

Japonska bojna mornarica poražena v bitki pri Solomonih!

Enote ameriške mornarice potopile 23 japonskih bojnih ladij in transportov, sedem pa poškodovala v tridnevni bitki. Japonci izgubili okrog 30,000 mož. Angleži kontrolirajo zapadni del Sredozemskega morja. Francozi se bore na strani zavezniških čet v Tuniziji. Rusi v ofenzivi na kavkaški fronti

Washington, D. C., 17. nov.—Največji pomorski bitki v tej vojni so enote ameriške bojnne mornarice zadale strahovite poraz japonski bojni mornarici. V tridnevni bitki, ki se je odvijala na južnovzhodni strani Solomonskih otokov, je ameriška sila potopila enajst japonskih bojnih ladij in dvanajst transportov ter poškodovala sedem drugih ladij, sama pa je izgubila dve križarki in šest razbojnikov. Mornarični department pravi, da je okrog 30,000 Japoncev bilo ubitih v bitki.

Operacije enot ameriške bojnne mornarice so podpirala bojna letalstva. Admiral Chester W. Nimitz, poveljnik ameriškega brojništva na Pacifiku, je dejal, da je bila bitka odločilna na Pacifiku. Ostanke razbite japonske mornarice so pobegnili.

Mornarični department poroča, da je bil podadmiral Daniel J. Callaghan ubit v akciji. Zanimanje je kos šrapnela, ko je stal na krizi, kateri je poveljeval. Department je pohvalil letalsko silo generala Douglasa MacArthurja.

London, 17. nov.—Britska bojna mornarica je dobila kontrolo nad sredozemskim morjem v prvi bitki za posest Tunizije, francoske kolonije v Afriki, se glasi vest iz glavnega stana zavezniških narodov.

Poročila iz Madrida omenjajo, da so bile med ameriški in britskimi padalci pri Bizerti in Tunisu, kjer je zbrana osiščna armada okrog 10,000 mož.

London, 16. nov.—Oborožena francoska Tunizija se je po vrhu na stran ameriških in britskih čet v borbi proti osi. General Dwight D. Eisenhower pravi, da so čete udarile v Tunizijo v več krajih.

Francoski vojaki se bore proti Nemcem in Italijanom v Tunizu, v glavnem mestu in mornarični bazi. Tunizija je že torišče osi. Bitka med zavezniškimi in osi. Koliko ameriških vojakov je v Tuniziji, ni znano. Naznanilo iz glavnega stana zavezniškega poveljstva pravi, da je ena desetina udarne sile invadirala Tunizijo.

Bitka za kontrolo Bizerte, glavne mornarične baze, se je začela. General Eisenhower pravi, da zavezniške čete v Tuniziji prodirajo naprej. Prej obljuba, da se bodo ustavili v slednjem mestu in pripravili za odpor.

Kairo, Egipt, 16. nov.—Ostanke razbite rommelove armade so izšli iz Bengazije, libijsko pristanišče, in skušajo pti v El Agheilo. Pričačuje se, da se bodo ustavili v slednjem mestu in pripravili za odpor.

Ostanke te armade so tarča bombardiranja iz zraka. Bombe, ki so jih vrli ameriški in britski letalci, so razbile osemnajst tankov in motornih vozil. Nemci se po obrežni cesti proti zapadu. Ostanke britske armade, ki je na petem Nemcev, je včeraj zadržal Derri.

Berlin, 16. nov.—Uradna časopisna agencija DNB pravi, da Rommelova armada dosepe

Velika ameriška pomoč zaveznikom

Dobili so blago v vrednosti \$915,000,000 v oktobru

Washington, D. C., 16. nov.—Kljub pripravam za ameriško invazijo francoske severne Afrike, je Amerika dala veliko pomoč zaveznikom v mesecu oktobru. Predsednik Roosevelt je dejal, da je vrednost blaga, ki so ga zavezniki dobili od Amerike v tem mesecu, znašala \$915,000,000.

Roosevelt je dejal, da je pomoč tretjino večja nego je bila v septembru. To je nov dokaz, da so se osiščne sile motile v napovedih, da bo pomoč zaveznikom padla, ko Amerika stopi v vojno.

„V zadnjih štirih mesecih,“ pravi Roosevelt v izjavi, „smo morali opremiti ameriško ekspedicijsko armado z orožjem in drugo opremo za uspešno invazijo severne Afrike. Kljub temu smo v tem času dali blaga zaveznikom v vrednosti \$2,713,000,000. Pomoč zaveznikom bo v bodočnosti še večja.“

Predsednik je dalje rekel, da številke ne kažejo v polnem obsegu pomoči, ki jo nudi Amerika zaveznikom. Ameriško orožje gre v Rusijo, Veliko Britanijo, Avstralijo in Novo Zelandijo.

Vojni department je naznanil, da Amerika že nasičuje prebivalce v francoski severni Afriki. Pomoč v živilih in drugih potrebščinah se bo povečala ko ameriška oborožena sila konsolidira svoje pozicije.

Britske čete zapustile Islandijo

Reykjavik, Islandija, 16. nov.—Britske čete, ki so invadirale Islandijo v maju 1. 1940, so bile premeščene na druge fronte. Regent Svein Bjornson je v svojem govoru v parlamentu, ki se je sestal v zasedanju, dejal, da se britske čete prepustile pozicije na Islandiji ameriški armadi, ki se nahaja na otoku.

Moskva še ni potrdila poročil, da so Nemci potegnili več vojaških divizij z ruskih front in jih poslali v južno Evropo, potrdila pa je vesti, da nemška bojna letala odhajajo iz Rusije.

Washington, D. C., 16. nov.—Enote ameriške in japonske bojnne mornarice so zavejovane v bitki na morju v bližini Solomonskih otokov, poroča mornarični department. Japonci so obnovili poskuse, da reokupirajo Guadalcanal in Tulagi, otoka, ki so ju zasedli ameriški pomorščaki v avgustu.

Melbourne, Avstralija, 16. nov.—Avstralske in ameriške čete, ki prodirajo proti Buni, japonski bazi ob obali Nove Gvineje, so se združile in se zdaj pripravljajo za napad na to bazo, se glasi vest iz glavnega stana generala Douglasa MacArthurja, vrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile v južnozpadnem delu Pacifika. Prodiranje čet na kopnem podpirajo bojna letala. Ameriški in avstralski letalci so ponovno bombardirali japonske ladje pri Rabaulu, otok New Britain. Bombe so potopile dve ladji, tri pa poškodovala.

Anglija razkrila žrtve letalskih napadov

London, 16. nov.—Notranji minister Herbert Morrison je dejal, da so bombe, ki so jih vrli nemški letalci na angleška mesta od začetka vojne, ubile 47,000 ljudi, 56,000 pa ranile. Bombe so razdeležale in poškodovale 2,750,000 hiš.

ANGLIJA PROSLAVILA VELIKO ZMAGO V AFRIKI

Zvonovi se oglasili po dolgem času

CHURCHILL ORISAL POTEK VOJNE

London, 16. nov.—Cerkveni zvonovi so se prvič od poloma pri Dunkirku oglasili v vseh mestih in vaseh včeraj in naznanjali veliko zmago britske oborožene sile v Afriki. Proslave so se vršile povsod in bile so simbol dolge in težke poti, po kateri je Anglija korakala od časa, ko ji je pretela nevarnost nemške invazije. Zvonovi so molčali čez dve leti.

Množice so se zbrale v mestih in prepevale. V zvonjenju zvonov je bilo izraženo tudi upanje, da pride kmalu čas osvoboditve evropskih dežel, ki so prišle pod Hitlerjevo oblast.

Premier Churchill je orisal potek vojnih operacij v Afriki in naznanil, da so zavezniki potopili trinajst osiščnih podmornic, ki so prežale na konvoje v bližini obrežja severne Afrike, v enem tednu. Premier je tudi naznanil, da osma britska armada, ki je združila Rommelovo oboroženo silo v Egiptu, prodira naprej v Libiji proti Tuniziji. Nemci in Italijani so izgubili 78,500 vojakov, odkar so pobegnili iz Egipta. Število ujetih vojakov, ranjenih in ujetih vojakov. Veliko število italijanskih vojakov, katere so Nemci zapustili, se kladi v afriških puščavah.

A. V. Alexander, prvi lord admiralitete, je dejal v parlamentu, da je bilo 570 nemških in italijanskih podmornic potopljenih od začetka vojne, povprečno tri na teden.

Londonski Times je komentiral situacijo v severni Afriki. Povedal je odprto, da se ne strinja s civilno administracijo pod vodstvom admirala Jeana Darlan. Slednji, ki je večkrat naglašil potrebo kooperacije med Francijo in nacijsko Nemčijo, ne bi smel dobiti glavne pozicije v upravi severne Afrike.

Domače vesti

Čikaška vest

Chicago. — Dne 14. nov. je umrla na svojem domu za srčno hibo Terezija Kočevar, stara 67 let in doma od Metlike v Beli Krajini. Njeno deklisko ime je bilo Zlogar. Bila je vdova in tukaj zapuša štiri sinove in štiri hčere.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland. — Ivan Šterbenec je prejel s posredovanjem mednarodnega Rdečega križa vest, da je meseca junija t. l. umrl njegov oče Janez Šterbenec v Starem trgu ob Kolpi v Beli Krajini v starosti 73 let. V Ameriki zapuša sina v Clevelandu, brata v Evelethu, Minn., in sestro Katarino Kure v Calumetu, Mich.

Iz Minnesote

Eveleth, Minn. — Pred dnevi je tukaj umrla Mary Horvat, stara 84 let, ki zapuša dva sinova. — Dalje je umrl John Škrinjar, star 63 let, ki zapuša ženo, sedem sinov in tri hčere. Bil je jako prijazen mož. — Družina Anton in Albina Shus je dobila hčerko. Čestitke! — Pokojni John Povše, ki je pred kratkim preminul v Hibbingu in o katerem je bilo v Prosveti poročano, da je bil doma od nekod na Notranjem, je bil rojen v Toplicah na Dolenjskem leta 1875 in zapuša bolno ženo, dva sinova in tri hčere.

Napad na italijanske ujetnike v Alžiru

Alžir, Alžirija, 16. nov. — Demonstracije, ki so se spremenile v izgrede, so nastale na ulicah tega mesta, ko so ameriške čete vodile 96 italijanskih častnikov, med temi dva generala, in člani komisije za premirje v ujetniško taborišče. Več tisoč civilistov se je zbralo ob cestah in metalo kamenje na Italijane. Francoska policija je morala pomagati ameriški vojaški sili pri razganjanju demonstrantov. Ujetniki so se pod zaščito vojakov in policajev ukrcali na transport v alžirski luki. Kje bodo internirani, ni znano.

Jugoslovanski četniki v ofenzivi

London, 16. nov. — Časniška agencija Reuters poroča iz Zeneve, Švica, da so jugoslovanski četniki začeli ofenzivo proti osiščni okupacijski sili na trideset milj dolgi fronti. V tej so že zasedli neko mesto in 32 vasi.

Pershing vidi svobodno Francijo

Osiščna agresija dosegla višek

Washington, D. C., 16. nov.—General John J. Pershing, vrhovni poveljnik ameriške ekspedicijske armade v Evropi v prvi svetovni vojni, je napovedal, da bo Francija spet postala svobodna država in zlom osi. Ameriške čete bodo kmalu korakale po ozemlju svobodne Francije.

General je dejal, da je osiščna agresija dosegla višek in zdaj pada. Nobenega dvoma ni, da bodo Francozi mobilizirali svoje sile povsod in se pridružili armadam združenih narodov v borbi proti osi.

„Popolnoma se strinjam z izjavo predsednika Roosevelta, da pride kmalu obračun z brutalnim in barbarškim sovražnikom,“ je rekel general. „Prebivalci dežel, ki jih je osiše podjarmilo, bodo osvobodeni. Uverjen sem, da bo civilizacija, katero je skušal Hitler s svojimi sateliti zadušiti, živela in se razvijala. Patriotični Francozi vedo, da je navzočnost ameriških čet v severni Afriki garancija svobode. Moji tovariši v orožju v Franciji mi bodo verjeli, če jim povem, da je konec osiščne brutalnosti blizu. V bližnji bodočnosti bodo koraki zavezniških vojakov odmevali v Parizu, po vseh bojliščih prve svetovne vojne in potem tudi v Berlinu in Rimu.“

Rooseveltovo zagotovilo Filipincem

Predsednik naznanil ustanovitev komisije

Washington, D. C., 16. nov.—Predsednik Amerike, Mehike in Filipinov so v svojih govorih po radiu zagotovili Filipince, da bodo dobili neodvisnost in demokratično državo. Predsednik Roosevelt je govoril o državi, ki pride po tej vojni, zaeno pa je naznanil sklenitev dogovora s filipinskim predsednikom Quezonom glede ustanovitve posebne komisije, ki bo proučevala ekonomski položaj po vojni in sestavila program za ohranitev stabilnosti in zaščite filipinskih otokov.

Mehiški predsednik Manuel Avila Camacho je v svojem govoru dejal, da je japonski napad na Filippine omogočil organiziranje demokratičnih sil, ki zdaj zadajajo težke udarce osi.

Proslave sedme obletnice filipinske republike so se vršile v Washingtonu. Te so bile povezane s svečanostmi v spomin filipinskim in ameriškim vojakom, ki so padli v bitki z Japonci na Filipinih. Te so se vršile v cerkvi St. Aloysius, v kateri je imel newyorški nadškof Francis J. Spellman slovesno mašo. Svečanosti so se udeležili visoki ameriški uradniki in reprezentantje združenih narodov.

Francoske čete okupirale Toulon

London, 16. nov. — Radijsko poročilo iz Vichyja pravi, da so francoske čete dosepe v Toulon, mornarično bazo ob Sredozemskem morju, in ga okupirale. Status enot francoske bojnne mornarice, ki se nahajajo tam, ni spremenjen. Admiral De la Borde je ponovno obljubil lojalnost maršalu Petainu. Govornik na berlinski radiopostaji je naznanil, da so vsa važna francoska pristanišča ob Sredozemskem morju pod kontrolo nemških in italijanskih vojakov.

GIRAUD PREVZEL POVELJSTVO FRANCOSKIH ČET

Osiščne čete bodo pograne iz Afrike, pravi general

DARLANOVA ADMINISTRACIJA ODOBRENA

London, 16. nov.—Admiral Jean Darlan je imenoval generala Girauda za vrhovnega poveljnika francoskih čet v severni Afriki. To je storil, da potolaži odbor borbenih Francozov, kateremu načeluje general Charles de Gaulle, ki se jezi, ker se je Darlan obrnil na peti in se postavil na stran zaveznikov, ko so ti invadirali Afriko.

General Giraud je pobegnil iz Francije v Alžir, ko so ameriške čete invadirale severno Afriko. On zdaj vodi francoski odpor proti osišnim četam v Tuniziji.

„Pred nami je samo eden sovražnik, oni, ki je zasedel Francijo in drži čez milijon francoskih vojakov v ujetništvu,“ pravi Giraud v proglasu, katerega je objavil po prevzetju poveljstva. „Sovražnika bomo najprej poglani iz Afrike in potem iz Francije. Naš edini cilj je zmaga nad osi.“

Maršal Henri Petain je tudi izdal proklamacijo v Vichyju, v kateri je proglasil Girauda za izdajalca in porval francoske čete v Afriki, naj ignorirajo njegovo povelje. V Londonu dosepe vest pravi, da je bil general Maxime Weygand, bivši francoski konzul v severni Afriki, aretiran na zahtevo nacijskih avtoritet.

Darlanov razglas se glasi:

„Legionarji, častniki, vojak, letalci in pomorščaki, izpolnite moja povelja! Sam sem prevzel odgovornost v odločitvi, katere edini cilj je dobrobit Francije in njenega imperija. Generala Girauda sem imenoval za vrhovnega poveljnika, ker je vedno častno služil svoji deželi.“

Razglas je pojasnilo politične situacije v francoski severni Afriki in zagotovilo, da ni spora med Darlanom in Giraudom glede delitve oblasti. General Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške oborožene sile, ki je invadirala Afriko, je odobril Darlanovo administracijo in izrazil zadovoljstvo z doseženim dogovorom s Darlanom in francoskimi vojaškimi voditelji.

Nemci na morejo potlačiti odpora na Norveškem

New York, 16. nov. — Wilhelm Munthe de Morgenstierne, poslanik ubežne norveške vlade, je dejal, da nemški barbari ne morejo potlačiti odpora norveškega ljudstva kljub eksekucijam upornikov. Ogromna večina prebivalcev je proti režimu majorja Quislinga, Hitlerjeve lutke, ki se združuje na krmlu s pomočjo nacijske. Poslanik je došel v New York z letalom iz Londona, kjer je imel važne razgovore s kraljem Haakonom in člani norveške vlade.

Poljski otroci dobe zavetje v Indiji

London, 16. nov. — General Vladislav Sikorski, predsednik ubežne poljske vlade, je naznanil sklenitev dogovora z maharadžo indijske province Navanagar glede oskrbe 12,000 otrok poljskih beguncev, ki so nedavno dospeli iz Rusije v Perzijo. Vsi ti otroci bodo dobili zavetje v omenjeni provinci.

Tekma za posest delavca v kosu ledu.

PROSVETA

Glasovi iz naselbin

Tudi spominal iz mladih let
Cleveland. — Skraj vsak človek se kaj posebnega spominja iz svojih mladih let. In tako tudi marsikdo opiše svoje spomine v Prosveti. Take dopise rad čitam in tudi večina drugih čitateljev. Posebno smo zadnje čase radi čitali take spomine od naših žensk. Pa tudi moških je ostalo kaj podobnega v glavi. Spodaj podpisani se še marsikaj živo spominja iz mladih let.

Pred par leti sem opisal, kako me je zadel velika čast v starem kraju, ko sem bil potrjen k vojakom Franca Jožefa. Doletela me je tudi čast, da sem bil izbran kot nosilec tako zvanega neba na veliko nedeljo pri vstajenju in na telov. (Nekdo mi je pred par tedni to očitil, češ, da je bil on takrat že strašno napreden in aktiven v naprednih vrstah — menda napreden čez ramo.)

Spominjam se, kako ponosno sem držal tisto palico neba, ki smo ga nosili štirje. Pa mi je spodrsnelo na grdem kolovozu in tisto nebo je pokrilo oba gospodja, župnika in kaplana in strežnike. Ko smo to nesrečo popravili in šli s procesijo zopet naprej, je prišla druga smola. Ko smo prikorakali pod veliko koloto drevčev, se nam je nebo zataknilo v veje, da ga nismo mogli sneti in tudi sam bodec ni mogel pomagati. Pa saj ste že čitali celo dogodivščino, ako je še niste pozabili.

Danes vam hočem povedati moj drug spomin iz mojih najbolj veselih dni, ko sem šel na nabor prikratk in drugkrat, ko sem bil potrjen k slavim Franc Jožefovim soldatom. Gotovo se vsi spominjate, kako zelo čistan je bil vojaški stan v stari Avstriji in menda tudi po vseh drugih militarističnih deželah. Kar strmel smo v vojake, posebno še, ako je imel kakšno zvezdo pod brado. Še bolj so pa bili čisti oficirji s svetlimi sabljami in srebrnimi ali zlatimi zvezdami in v krasni uniformi, na primer v ulanaki ali huzarski. V te smo kar strmeli in zijali kot v bogove.

Torej ni čudno, ko smo že kot mali otroci želeli videti vojake, ki so korakali z imenitno izvežbano godbo. Sploh so nam to v stari Avstriji od rojstva do groba ubijali v glavo — duh militarizma. In tako smo si že kot mladi pobalini želeli biti sami vojaki s kakšno zvezdo pod brado. In bolj kot smo dorasčali, bolj smo postajali ponosni in domišljivi.

Kadar so bili v domači občini klicani fantje na nabor, smo vsi otroci ves dan letali okrog njih, jih opazovali in ocenjevali. Od nabora, kamor so se navadno peljali z velikim lojstrakim vozom, so navadno prišli vsi hripavi in pijani, pa obdani s pušeljci in cvetjem, ako je bilo že po poljih in travnikih. Ob taki priliki je bila vsa vas pokonci. Vseprek so spraševali, kdo je potrjen. In kdor je prvi prinesel tako novico, je bil ponosen in tisti dan je imel prvo besedo. Letal je od hiše do hiše in naznanjal, kdo je potrjen. Navadno je spremljal fantje k naboru župan, ki je pri

več kakor en aker in pol pa druge zelenjave. Torej sva pridelala precej vsega to leto. Ko sva krompir izkopala, ga je bilo zelo velika kopa, 174 bušev, kakor ga vidite tukaj na sliki. Torej ta velika kopa krompirja bo pomagala Ameriki do zmag. Mnoge družine bodo preskrbljene s to zalogo čez zimo. Ta krompir je zelo dobre vrste, priznan od minnesotskega kmetijskega departmanta v Grand Rapidsu. Delavci v našem in v drugih mestih na železnem o-

Skupina mornarjev, ki se vešba v vojaški radijski šoli v Bostonu, Mass.

krožju smo pokazali, da smo s tem za zmago naše Amerike. Sedaj pa pustimo to in se obrnimo na dnevne novice naših delavskih listov, v prvi vrsti v Prosveti in Proletarcu. Ta dva lista prinašata vedno kaj zanimivega, ki človeku obudi spomin iz mladih let. Čital sem o burji, čital sem o razdejani vasi Jelenje blizu Hrvatskega primorja. Večkrat sem šel skozi to vas, ko sem bil še mlad. To bom enkrat opisal to zimo, kako sem hodil pred 40 leti po lepem in krasnem Hrvatskim primorju. S tem se bomo vsaj malo seznanili, kako lepe in krasne so pokrajine, ki jih sedaj ima kruta italijanska vlada pod svojo oblastjo. Vse to bi moralo pripadati Hrvatski in Sloveniji.

Prosveta prinaša mnogo gradiva tudi glede prihodnjega Slovenskega kongresa, ki se bo vršil dne 5. in 6. dec. v Clevelandu. Po mojem mnenju je to zelo dobra stvar. S tem bomo povedali v širni javnosti, kako je velik po svojem delu naš slovenski narod. Po mojem mnenju bi bilo zadosti zborovanja samo en dan, in če je potem odbor določil dva dni, je že moral imeti razloge za to. Izjava Jugoslovanskega pomožnega odbora slovenske sekcije z dne 12. septembra t. l. je zelo plemenito delo, ki pokaže zadosti jasno začetec pot v bodoči skupni slovenski državi. Dolžnost zastopnikov je, da potrdi v celoti izjavo tega odbora in še par potrebnih resolucij in jih pošlje na pristojna mesta, to je vladam v Washingtonu, Moskvi in v Londonu.

Dne 29. avgusta t. l. smo imeli Slovenci v tej nasebini skupno sejo. Jaz sem na tej seji ravno to sugestiral, da se pošlje tem trem vladam resolucija, kaj ameriški slovenski državljani priporočajo, kaj bi moral imeti naš narod v okviru bodoče države južnih Slovanov.

Naše društvo št. 110 SNPJ je na prvi redni seji dne 20. septembra soglasno odobrilo izjavo pomožnega odbora. Članstvo je naročilo društvenemu odboru, da to sporoči glavnemu predsedniku Vincentu Cankarju, ki je predsednik tudi Slovenskega pomožnega odbora. Upam, da je to prejel. Naše društvo se je takoj zavedalo svoje dolžnosti, kaj mu je storiti, kadar je potrebno, da Slovenci v tej deželi pomagajo trpečim rojakom ono stran

več kakor en aker in pol pa druge zelenjave. Torej sva pridelala precej vsega to leto. Ko sva krompir izkopala, ga je bilo zelo velika kopa, 174 bušev, kakor ga vidite tukaj na sliki. Torej ta velika kopa krompirja bo pomagala Ameriki do zmag. Mnoge družine bodo preskrbljene s to zalogo čez zimo. Ta krompir je zelo dobre vrste, priznan od minnesotskega kmetijskega departmanta v Grand Rapidsu. Delavci v našem in v drugih mestih na železnem o-

para v zgodovini. Torej to je tudi del razloga, da se bo vršil ta Slovenski kongres. Potrebno je tudi, da Slovenski kongres odobri, da se Atlantski čarter toliko izboljša, da bo pomagal vsem narodom, majhnim in velikim. Naš slovenski narod mora pripadati v ta čarter, da ne bo zopet zabarantan kakor je bil v zadnji vojni. Atlantski čarter mora biti živ tudi po vojni, da ne bo postal mrtev kakor so postale Wilsonove točke po zadnji vojni. Zatorej moramo biti glasni vseh, da otmemo Primorsko in Istrijo iz italijanskih rok. Delati moramo, da dobi Slovenija nazaj tudi tisto, kar sta vzeli Nemčija in Ogrska, obenem pa agitirati in pomagati v vojnem naporu Združenih držav, ker naši sinovi se bojujejo za demokracijo na vseh krajih zemeljske oble.

Ameriški vojaki bodo zmagali a pomočjo vojakov združenih narodov, ker Amerika skrbi, da niso lačni na frontah. Zato žrtvuje ameriško ljudstvo, kar more, zato bo prav gotovo zmaga na naši strani. Upati je, da mogoče ne bo vzelo toliko časa do popolne zmage kakor smo si prej mislili. Torej le naprej zaupajmo v vse, kar je dobrega za nas vse skupaj.

Frank Klune. 110.

Rasno bigotstvo med delavci
Butte, Mont. — Tukaj je bilo skozi poletje akutno pomanjkanje rudarjev, ker so jih veliko vpoklicali k vojakom. Zdaj je spet bolje, ker so izvežbane rudarje poslali domov od vojakov, da zopet kopljejo bakreno rudo.

Pred nekaj dnevi so istokot prišli k nam naši "črni bratje", da jih upošle v rudnikih. Nekaj so jih uposili, a glej ga spaka: belci so enostavno ostali na površju in niso hoteli iti v rudnike. Zdaj so odslužili te uboge črne brate in imajo seje z belci, na katerih ukrepajo glede uposlavitve zamorcev.

Tako vidimo, da je rasni bigotizem ukoreninjen tudi med nerazsodnimi delavci, ki ne zapadejo, da so interesi vseh delavcev ne glede na polt, raso itd. povezani skupaj. Neki star naseljenec mi je pravil, da so imeli pred leti enake sitnosti, ko so prvi prišli semkaj Mehikanci in Filipinci. Sedaj že oboji delajo po rudnikih in je mirna Bosna. In tako bo tudi s črnimi brati. Ko jih enkrat uposle, se jim bodo belci privadili, kot se je cigan belemu kruhu in sčasoma bo vse pozabljeno. Narodnostna in politna mržnja bo izginila, ko izginejo predsodki.

Frank Kroll.

Spoznavanje skozi Prosveto
Elizabeth. N. J. — V Prosveti smo videli sliko družine Smith iz Clevelanda in opis njune zlate poroke, kar je redek slučaj v današnjih dneh. Ta družina je živila v East Heli, Mont. Na nabori je tudi njih hči mrs. Anna Jerina, moja nekdanja sosedka. Poznala sem njenega moža Jakoba, sestro in brata, ker so prihajali k Jerinovi.

Jerinova Anka je bila lepa žena. Takrat je imela dve zali hčerki. Pri njih sta bila na stanovanju Tone Ambrožič in John Težak, doma iz Bele Krajine. Ker je Anka imela veliko dela z otroci, mož pa je delal v rudotopilnici, ju je dala proč in sta prišla k meni na stanovanje in

Pred dvajsetimi leti
(Iz Prosvete, 17. novembra 1920)
Domače vesti. V Ramseyju, je umrl Henry Koran, čl. SNPJ.
Delavske vesti. Rudarska uja UMWA se pripravlja na o sežno organizatorično kampanjo.
Inoseststvo. Valutna kriza Nemčiji neprestanu raste; vije je pred padcem.
Sovjetska Rusija. Nastal nov sovjet s Poljsko, ker se polska vlada brani sprejeti nove ruskega poslanika.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society
Narodna in Zdravna društva (Ivan Chicago) in Kanada \$2.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Clevelo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inoseststvo \$9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Clevelo \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.
Člani glasov po dopisov. — Rokopisi dopisov in manuskripti članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo polijateljcu le v slučaju, če je priložil poštino.
Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.
Naslov na vsi kar ima stik s listom: **PROSVETA**
2837-39 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (November 30, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Tedenski refleksi

Republikanski krogi "pojasnjujejo" rezultat kongresnih volitev takole, kakor čitamo v newyorškem New Leaderju: Demokratje so izgubili mnogo mandatov zato, ker so bili volilci razkačeni, ko je Roosevelt znižal visoke plače na \$25,000 na leto. — Če je to res, potem so vsi volilci, ki so volili republikansko, imeli več ko \$25,000 letne plače!

V komunističnih krogih pa pravijo — kot poročajo omenjeni list — da so razkačeni volilci udarili po demokratih zaradi odlašanja druge fronte.

In kaj pravijo demokratje? Da je pet milijonov "newdealcev" v armadi in mornarici, kjer niso mogli voliti!

Ko so sovjeti 7. novembra slavili 25-letnico boljševiške revolucije v Rusiji, je Stalin izjavil, da v anglo-sovjetsko-ameriški koaliciji (njegova označba po poročilih) so ideološke razlike, ampak te razlike ne smejo biti noben razlog, da ne bi zavezniški čvrsto kooperirali za uničenje Hitlerjeve in Mussolinijeve armade. Daje je Stalin rekel, da Rusija ne potrebuje nobenih novih teritorijev in se ne bo vmešavala v notranje zadeve drugih narodov.

To pot verjamemo, da bo Stalin držal besedo. Rusija bo po vojni najmanj pet let čez glavo zaposlena, da ponovno zgradi, kar so ji Hitlerjeve horde porušile in opustošile.

Churchill je zadnji teden rekel v parlamentu, da je Roosevelt zasnoval načrt za ameriški naval v severno Afriko; on je dal idejo, njegovi vojaški veščaki so pa stvar izpopolnili in izpeljali. Načrt je bil izdelan v zadnjem juniju in potem so se neprestano vršile priprave. Stalin je bil pismeno obveščen o tem načrtu, je rekel Churchill.

Od junija so se vršile priprave za ofenzivo — medtem pa so mister Willkie in drugi "strategi s pisalnim strojem" neprestano drezali in "špikali" in sumili, da je nekaj narobe, da se ofenziva nalašč odlašala. Zdaj so lahko tiho.

Nekateri naši bratje plišajo v Prosveti z vso resnobo in vehemenco, da morajo ameriški Slovenci pritisniti na ameriško vlado in zahtevati od nje, naj ona podeli republiko Slovincem v starem kraju. Mi lahko pritiskamo in zahtevamo — nihče nam ne brani tega — ampak kaj nam bi v Washingtonu rekli, je drugo vprašanje. Rekli nam bi prav gotovo, naj gremo v civilne tečaje in se poučimo, kaj so dolžnosti in pravice ameriške vlade.

Amerika bi lahko ustanovila republiko v Jugoslaviji le tedaj, če bi Jugoslavijo anektirala za svojo posest. To so Združene države storile s Filipinskimi otoki, Havajem, Portoriko in Kubo, odkoder so spodile Špance. Kuba je danes protektorat Združenih držav. Alasko in Virginjske otoke je Amerika kupila, prvo od Rusije in druge od Danake, naka je ta svet lahko postal del ameriške republike.

Ali naj Amerika kupi še Jugoslavijo?

Med zadnjo vojno je bil položaj drugačen. Jugoslavije takrat še ni bilo. Amerika je bila v vojni z Nemčijo in Avstro-Ogrsko, iz katere smo mi prišli. Takratna Avstrija je bila sovražnik Amerike, današnja Jugoslavija je zaveznik Amerike. Takrat je Amerika rada videla, da smo mi pomagali rušiti Avstrijo in anoviti republike na njenih razvalinah — danes pa bi nas Amerika grdo gledala in najbrž bi nam prekrizala račune, če bi mi hoteli mešati štre mo njenemu zavezniku.

Kadar bo ljudstvo v Sloveniji, Hrvatski, Srbiji in Bolgariji hotelo in zahtevalo demokratično republiko — DEMOKRATIČNO, kajti diktaturo je že imelo in med diktatorsko monarhijo in diktatorsko republiko ni nobene razlike! — jo bo imelo. Enkrat se bo to zgodilo in takrat bomo mi pomagali republikanom v Jugoslaviji, kakor smo pred nekaj leti pomagali demokratičnim republikanom v Španiji.

V nekem listu čitamo, da so Američani stoprocentno za zmago Amerike v tej vojni, toda 75 procentov Američanov se obnaša po rečenici: "Let George do it."

To pomeni, da 75% Američanov še danes noče ničesar žrtvovati za zmago, pač pa naj žrtvuje nekdo drugi namesto njih. Vojnih bondov nečijo kupovati, za zbiranje starega železa in kavčuka se ne brigajo, lastniki kapitala vztrajajo pri visokih dobičkih in delavci vztrajajo pri čezurnih mezdah in vsi se jezijo nad visokimi davki in odmerki. Ko pa pridejo volitve, izlijejo svoj srd nad Rooseveltovimi kandidati.

Takina je pritožba. Če je to res, potem je samo 25% Američanov, ki vedo, kaj je demokracija in koliko je vredna — dočim je 75 odstotkom ameriškega ljudstva vseeno, kaj pride po vojni.

Jako, jako tragično, če je to res. Ampak mi ne verjamemo, da je to res!

Hitler je spet eno pogodbo raztrgal — premirje z nesrečno Francijo. Francija je zdaj tam, kjer je bila v juniju 1940, ko je kapitulirala. Sila — naval Američanov v Afriko — je pritisnila Hitlerja k steni, da ne more več igrati hinavščine glede Francije in viliške Francije, ki je bila le preteza, je zdaj konec.

Vsa evropska Francija je zdaj okupirana, afriška Francija z vsemi otoki vred je pa svobodna in od tam pride svoboda in demokracija za evropsko Francijo.

Edina velika hinavščina, ki je še ostala na južozapadnem koncu Evrope, je Španija s svojo nacifasistično diktaturo.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

Nemci v nekaterih predelih Jugoslavije
London, 31. okt. (Radioprejemna služba). — Iz Jugoslavije prileti vesti, da bo 30.000 Nemcev, do zdaj nastanjenih južno od Save, izseljenih iz Bosne v Srbijo, ležeče severno od Save ali v Rajh.

Novica dokazuje, da je Nemci potisnjeni v obrambo in da imajo možnost, da ne bi mogli več braniti svojih sodeželov na oddaljenih ozemljih. Južno od Sarajeva je bila že odpovedana prva skupina Nemcev, deloma v severno Hrvaško, deloma pa v Rajh.

V... —

Paveličevci bi se tudi radi prelevili v nadljudi
London, 25. okt. (Radioprejemna služba). — Da bi opravičili svoj izdajstvo napram tradiciji hrvatstva in morda tudi v želji, da raztolmačijo svojemu narodu, kakaj so ga upregli v laško-črnski jarem, so si Paveličevci izmislili, da Hrvti sploh niso slovenskega rodu. Radi bi prelevili svet, da so Hrvti nekakšno vojno vojaško plemo, ki je podjarmilo slovenske plemo, prevzelo od njih jezika in kulture. Na čudežen način je skoz tisoč let ohranilo svojo plemo čistih potomov tega plemena vojaškega rodu, ki dajo vsemu narodu vzor značaj.

Nemo zadošči noli, da bi se o tem preleli. Vsa hrvaška literatura, vse narodno življenje, vse navade nosijo značaj in slovanstva. Teoretično pa noli biti res, da frankovci, ki so vliči ne bi bili Slovenci. Oni so križarji res neka tuja plemo, ki ne križarskega plemena, temveč suženjska križarske vrste, ki se je proslavila. Naj se spominjajo tega pregovora: "Vsem bo vse, prav vsem, samo ne bojcem."

V... —

Novi Paveličeva vlada
London, 24. okt. (Radioprejemna služba). — Izpremembe v vladi izvirno kažejo, kako osamljen je poglavnik v neobstoječi "Neodvisni".

Opustitvi dveh Kvaternisti sta bila stara pripadnika, ki sta bila sodelovalca pri atentatu na kralja Aleksandra, je bil poklicati čisto neznan, ki bi se drage volje proslavil komurkoli.

Prehrani načeljuje Nemec, ki bi Nemci zagotovili dobili levi del pridelkov najmanjšega goveda.

V... —

Novi Times o položaju na Hrvaškem
London, 22. okt. (Radioprejemna služba). — Londonski Times je priobčil daljši članek o položaju na Hrvaškem. V Zastopstvu Gestapo ustrelila 10 ljudi pod pretravo, da so pomagal komunistom. Zaradi uboja nemškega častnika in njegovega pobočnika so usmrtili 10 hrvaških domoljubov, ki so poborni za talce. Upora se ne zadoši — te dni so doživeli zopet ubogi ustaškega častnika. A na pobili Zagreb pa se dogajajo vedno več sabotaže in prizadevanje za velike skrbi in težave.

Maršakateri ukrepi so bili pomembni in tudi obisk generala pri dr. Mačku je bil pomemben predvsem vprašanju, kako pridobiti hrvaški narod za politični stvar.

Če bi hrvaški prvak od vse ponudbe, je Pavelič predlagal svojo vlado, a tudi s tem ne bi ničesar dosegel.

V... —

Nemci v Banatu
Banatski radio je javil, da je v Banatu razpisala 20.000 ljudi za informacije, ki bi jim pomagale do odkritja in aretacije izdajalcev gibanja naperjenega orožja.

Policija je obljubila 3000 dinarjev vsakomur, ki bi pripomogel k aretaciji članov zarotniških skupin.

spontana misel ogromne večine kulturnih narodov, da bi vsi skupaj zajamčili in očuvali principe civilizacije.

Mi, predstavniki Čehoslovaške, Poljske, Grške in Jugoslavije, smo ob tej priliki opozorili svet na probleme, ki niso važni le za nas, temveč tudi za bodočo rekonstrukcijo sveta. S tem smo dali izraza volji svojih narodov, ki so složni v svoji skupni borbi, a želeli smo s tem tudi pokazati demokratičnemu svetu, da smo pravilno doumeli svoje dolžnosti in da smo pripravljeni sprejeti celo nekatere omejitve svojih pravic v prid zahtevam večje skupine. Skupna izjava, katero smo oddali preteklega novembra, izraža te misli bolj v njihovem globokem smislu, nego s formalnimi besedami.

Izjavili smo naslednje: Upamo, da bo zaključek te vojne, ki nam je bila usiljena, rešil stotino milijonov prebivalcev centralne Evrope in Balkana iz njihovega težkega sedanjega položaja in jim zajamčil možnost zanesljivega uposlenja njihove industrije, poljedelstva in trgovske mornarice ter da bodo ti narodi vključeni v mednarodni sistem izmene dobrin in dela. Posebno je treba paziti na mase kmečkega prebivalstva, na njihov socialni in gospodarski standard, kajti od teh osnovnih pogojev bosta odvisna mir in red na teh ozemljih.

Nikakor nismo ekskluzivisti. Dobro vem, da se nahajajo na našem ozemlju med Jadranskim, Egejskim morjem in Baltikom tudi drugi narodi, katere bo treba upoštevati. Od njih zahtevamo le, da se nam priključijo v stremiljenju k boljši bodočnosti. En sam pogoj: pridružiti se morajo naši borbi proti sovražniku človeštva in na ta način opravičiti celokupni narod skupne odgovornosti ter jo naprtiti onim, ki so zares krivi.

V mesecu januarju smo napravili korak naprej — organizirali smo skupni odbor za planiranje (Planning Board). Ta odbor proučuje vse probleme in si prizadeva izdelati za ves blok skupne odločitve.

Hoteli bi pokazati svojo voljo za skupno in enotno akcijo v želji, da zgradimo boljši red. Dovolite mi, da vas opozorim na dejstvo, da so naši narodi doživeli in še vedno doživljajo mnogo krivic, ker svet naših ljudstev ne pozna. So ljudje, ki zamenjajo agresivni, imperialistični in šovinistični pogled na svet z nacionalizmom malih držav, ki je le sredstvo samoohranbe.

Vaša ogromna dežela, sestavljena iz elementov 30 narodov, je najboljši dokaz za to, da pretiranost nacionalizma izgubi svojo ostrino v svobodnem razvoju in v svobodi od straha. V razdobju med letom 1918 in drugo svetovno vojno smo pokazali najboljšo voljo za svobodno in miroljuben razvoj. Trudni smo bili brezobzirnega boja za svobodo in miroljuben razvoj. Trudni smo bili brezobzirnega boja za obstanek in živeli v veri, da nas bo skupnost demokratičnega novega trpljenja. S strahom in skrbjo smo opazovali na svojih mejah razvoj strahotnega vojaškega stroja in poskušali z odločnostjo in slogom nastopiti proti tej vseobči nevarnosti.

Japonski vojniki, katere so ujeli ameriške čete na Guadalcanalu.

Avtstralska vojska v nekem kraju Nove Gvineje.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

našim prijateljem v obvestilo in prijazno povabilo, da pridejo v nedeljo, 22. novembra, v dvorano Harmonie, So. 6th in West Mineral Street, kjer bodo udeleženi lep program.

Član pripravljalskega odbora.

Kritična urednika

Pueblo, Colo. — Blizu se čas slovenskega kongresa ali politične akcije ameriških Slovencev za pomoč našemu narodu v Sloveniji. In za to vseslovensko skupnost je bilo v našem listu priobčeno vabilo, naj Slovenci ali vsaj člani SNPJ povedo, kaj mislijo in kaj je najbolje v pomoč narodu. Kar je popolnoma pravilno.

K temu se je odzval tudi F. A. Vider, gl. tajnik v Prosveti s dne 28. okt. Kakaj to omenjam? Zato, ker je Vider pravilno povedal svoje mnenje. On pravilno pojmuje principe demokracije. To omenjam tudi zato, ker mu urednik Molek ugovarja in na svoj način zagovarja ali tolmači demokracijo. Pred vsem lahko povemo, da Vider se dosledno drži načel demokracije kot državljan Združenih držav. Urednik Molek pa mu je v obraz zaludil: "To je lahko dokaz, da nima (Vider namreč) dosti vere v demokracijo, če je ima sploh kaj." To je tako povedano, kakor če bi rekel: Moja mora veljati, ali pa molči! Urednik ni imel prav nobenega vzroka odgovarjati Vidru.

S temi besedami ne zagovarjam Freda Vidra — čemu neki — povem le, kaj se spodbli in kaj ne v listu Prosveta. Mogoče boste rekli: "Kakšno pravico ima ta človek pokarati urednika?" Da, imam jo kot član SNPJ, katere je delodajalec vam vsem v gl. uradu. Ne smete misliti, da ne sme noben član ničesar povedati. Nas je do petdeset tisoč v SNPJ pa nihče ne reče ničesar, kadar urednik — po mili volji — udarja z dno, zdaj na drugo stran.

In ko bo kongres — delegacija ameriških Slovencev — na delu (tak kongres bi morali imeti že zadnjih dvajset let), bo moral napraviti temelj, po katerem bo delal pred vsem svetom za narod, ki ga sedaj uničujejo Nemci in Italijani. Kaj se lahko napravi z našim kongresom? Kongres naj sprejme resolucijo — nekdo jo mora prej pisati — kratko, jedrnat, namreč to, da mi ameriški Slovenci, državljani Združenih držav, zahtevamo po izločevanju zmagi ljudovladi za narod v Sloveniji.

Urednik Molek je nedavno zapisal, ko je nekaj ugovarjal ljudem pri Glasu Naroda, da ameriški Slovenci ne moremo nič zahtevati od naše vlade. Imamo pa še veliko imamo zahtevati od vlade. In če zahtevamo, ali bo nas sram zato? Zapišite si vi, ki mislite, da ste več kot smo mi drugi, da s prostimi se do sedaj še niso vpostavile republike. Mar naj gre jugoslovanska vlada s kraljem vred tja nazaj pa naj dela, da se zopet vpostavi kot diktatorska oblast nad delovnim ljudstvom? Saj je zadosti dolgo redila ruske belogardiste in s tem prodajala Jugoslavijo. S pomočjo slovenskega kon-

Nov način plačevanja davka

Prihodnje leto bo ameriško ljudstvo plačevalo najvišje dohodninske davke v svoji zgodovini. Pametno je, da človek s povprečnim zaslužkom začne hraniti takoj, da ne bo v strašni stiski meseca marca, ko bo treba plačati vsaj prvi obrok.

Milijoni, ki niso nikdar prej plačali nikakega dohodninskega davka, in drugi milijoni, ki so že plačali v razmeroma malem znesku, vidijo, da jim dohodninski davek sedaj odvzame precejšen del njihovega zaslužka.

Kongres je že določil davčne odstotke, ki jih bomo morali plačati prihodnje leto za dohodke, ki smo jih imeli v letu 1942. Mi torej plačujemo vsako leto davek na dohodku prejšnjega leta. Nada pa je, da se nekaj stori v svojo, da se v bodočnosti olajša davkoplačevalcem način plačevanja. Mislimo na gibanje, ki je započelo a takozvanim Ruml Planom. Beadsey Ruml je uradovitelj departmента prodajalne v mestu New Yorku in ekonom znatne izkušnje.

Ko je dohodninski davek (income tax) bil l. 1913 vpeljan kot del pobiranja davkov za federalno vlado, je bil ustvarjen sistem, po katerem so v tekočem letu plačevali za dohodke prejšnjega leta. Od tedaj je ta sistem obveljal in ni bilo uvedenih nikakih osnovnih sprememb, razen, seveda, kar se tiče višine odstotka, ki naj se plača na dohodku, kakršne so bile pač potrebne dežele.

Rumljev predlog, ki se resno pretreduje v Washingtonu in ki ga mnogi gospodarji navdušeno odobravajo, bi popolnoma pozabil na leto 1942 — opustil bi to leto popolnoma, kar se tiče dohodninskega davka — in ustanovili plačevanje davka iz tekočega dohodka. To pomeni, da bi l. 1943 začeli plačevati davke na dohodke, ki jih bomo zaslužili l. 1943. Z drugimi besedami, plačevali bi sproti, kakor zaslužimo (pay as you go).

Sedaj plačujemo dohodninski davek večina v štirih obrokih: Letos plačujemo za dohodek l. 1941 in zadnji obrok za te davke zapadne dne 15. decembra. Oni, ki že plačujejo dohodninske davke, in velikansko število novih davkoplačevalcev začne novo leto 1943 z največjim davčnim dolgom v ameriški zgodovini. Rumljev plan bi to mnenju mnogih strokovnjakov olajšal težave takega bremena.

Po sedanjem sistemu mora vdova plačati davke na dohodek pokojnega moža v prejšnjem letu. Človek, ki gre v vojsko, mora iz svojega letos skrčenega dohodka plačati davke za dohodek, ki jih je zaslužil v civilnem življenju, oziroma mora ostati dolžnik vlade, dokler vojna ne mine.

Rumljev plan bi to popravil. Kadar človek umre ali se je njegove dohodek akciji oziroma je postal nezaposlen, ne bi on ostal dolžnik vlade, vsaj ne za ogromne vsote.

Ruml priznava, da opustiti eno leto davka bi pomenilo izgubo dohodka za vlado, ali taka izguba bi bila le doždevna. Plačevanje davka bi kar šlo naprej, samo da bi se sedaj plačevalo iz tekočega davka, ne pa iz dohodka prejšnjega leta.

Seveda se z mnogih strani ugovorja proti taki osnovi raznih razlogov. Ruml pa spretno odgovarja na vse te ugovore in je prepričan, da odsek zbornice (House Ways and Means Committee), kjer se vsaka davčna zakonodaja najprej pretreduje, bo prej ali slej začel razpravljati o njegovem planu. On je celo prepričan, da bo njegov predlog načeloma sprejet pred mesecem marcem, ko zapade prvo plačilo dohodninskega davka. — Common Council — FLIS.

DOLGA ROKA

S. M. GARDENHIRE

(Se nadaljuje.)

"In jaz žal nimam nobene posetnice pri sebi," jo je Conners prekinil. "Ali ste tako prijazni ter mi dali kos papirja?"

Ko je miss Maurice vzela papir iz srebrne posode, ki je stala na mizi, ji je dal Conners svinčnik ter rekel: "Prosim, notirajte si moj naslov," in je pazno opazoval njen rokopol, ko ji je narekoval cesto in številko svojega stanovanja.

Tudi jaz sem z živahnim zanimanjem sledil gibanju njenih tankih prstov, s katerimi je v velikih, pogumnih potezah napisala besede na papir.

"Ali naj grem zdaj po mr. Ellisa?" je vprašala miss Maurice, ko je mojemu prijatelju vrnila svinčnik.

Conners je prikimal, toda le zelo površno, tako kakor da bi na kaj drugega mislil in njene vprašanja sploh ne slišal.

Z lahkimi pokloni je odšla miss Maurice iz sobe, in takoj na to mi je stavljal Conners čudno vprašanje:

"Tako! Ali zdaj veste, pri čem da smo?"

"Ne!" sem odgovoril nevoljen. "Ravnolično vem kakor prej."

"Vsa zadeva se je tudi nenavadno hitro razvila, kar bi tudi vi opazili, če bi vso zadevo že od začetka, kakor jaz, zasledovali. Predvsem ni nova voščena punčka obenem z malo Mary izginila. Včeraj zvečer sem jo našel na hodniku in pritišču, kjer je ves teden pod parom galoš mirno in sladko počivala. Služabniki imajo tu v resnici ves teden praznike; ravnolično nič ne delajo ter žive od same senzacije, kakor če bi kdo v hiši umrl."

"Ali ste pa pri svojih zasledovanjih vsaj napredovali?" sem vprašal svojega prijatelja.

"Da; zdaj vem, kdo je storilec!"

"V resnici?"

"Popolnoma gotovo!" Vendar pa — žal — še vedno ne vem, kje je otrok skrit. In če vem eno, drugega pa ne, postaja vsled tega situacija mnogo nevarnejša. Kajti ropar, ki odnese otroka, ne bo odprl ust, čeprav je na mučnici; niti z razbeljenimi klesanci bi mu ne izsilili tajnosti."

Torej ste bili prej na napačnem sledu, ko ste mislili, da je ženska storilka?" sem vznemirjen vzkliknil: "Mislite morda onega mornarja? Tedaj pa pač dvomim, da bi bil on tako trden in stano viten, kakor ste ga vi slikali."

"Počakajte, stari prijatelj, dokler ne dobite še boljšega vploga v vso zadevo, in mislite na to, kar vam zdaj proročujem: Če me miss Maurice danes popoldne obišče v mojem ateljeju, tedaj jo bo spremljal — mr. Henges."

"Ah? Ali to v resnici mislite? Seveda če se vpoštevajo njegove odkritostne izjave o ženitvi, tedaj se pride do zaključka: On potrebuje denar. Ali je to domnevanje vplivalo na vaše postopanje?"

"Vsekako! In sicer tako zelo, da ga nisem hotel, kakor ste pač sami videli, več zasliševati."

"Vi pač mislite, da je v tem slučaju več oseb dogovorjenih?" sem vprašal.

"Nedvomno. To se mora sicer skoraj pri vseh takšnih zločinih že vnaprej misliti; v tem slučaju seveda vem to gotovo."

"In Henges je po vašem mnenju posredovalec?"

"Se veš," je odgovoril Conners s čudnim naglasom.

"Ta kreolski postopač!"

"Henges ni Kreolec," je odgovoril Conners.

"On je belokolec, rojen Mehikanec, toda ima v

sebi toliko indijske krvi, da instinktivno čutim, kako ga bom presenetil."

"Aha! Tako začne postajati zadeva še kočljivejša," sem rekel; ker sem se ravno spomnil, s kakšnim stoicismom prenaša ono rdeče pleme najhujše muke; "ker poznate storilca in ker morate vpoštevati tudi inserate, morate zdaj še opreznije postopati."

"Seveda! Dozdaj še nismo odgovorili lopovom. In to bi bilo tudi zelo nevarno, ker je policija inserat seveda tudi brala in ker bo skoraj gotovo tudi vse potrebno ukrenila. Mogoče odgovori policijsko ravnateljstvo v Mulberry Street celo samo od sebe na oni inserat. To si seveda lopovi — kajti prav gotovo jih je več nego eden — tudi sami mislijo. In da navsezadnje ne bodo še nosili svoje kože na prodaj, se bodo hoteli lopovi pogajati le, če bodo videli to, da so popolnoma varni. In tako bi se mogla ta pogajanja vleči ne samo več dni, temveč mogoče tudi več tednov. In ravno to hočem preprečiti."

Nisva več čakala na mr. Ellisa, temveč sva odšla; in Conners mi je s stopnic pokazal mesto, na katerem je mala izginila.

"Ali greva tja?" sem vprašal.

"Ne!" je odgovoril, "jaz sem že bil tam in Karolina nam je tudi natančno opisala dogodek. Sicer pa lahko tudi od tukaj pregledate pozorišče."

"Sicer pa ni glavna stvar, kako je bil otrok ukraden, temveč kje se zdaj nahaja," sem dejal.

Conners je molče prikimal, kakor je bilo to pri njem navada, kadar je intenzivno mislil. Nato sva dospela z vozom, ki je tako dolgo čakal, v pol ure pred poslopje, v katerem so bile najine pisarne, in ki je stalo na triindvajseti cesti.

Ker sva bila prav pošteno lačna, nisva šla direktno v Connersov atelje, temveč v bližnjo restavracijo, kjer sva včasih obedovala.

Medpotoma je Conners kupil časopis z besedami: "Upajva, da nama bo bolj teknilo, če najprvo pregledava časopis."

In komaj sva sedla, že se je začel Conners, ki je pregledal časopis, glasno smejati.

"Tu imamo že tudi odgovor," je rekel ter mi pokazal mesto, kjer je bila z debelimi, razprtimi črkami natisnjena beseda "Da".

"Ali v resnici mislite, da je policija objavila?"

"Nedvomno," je odgovoril ter se zadovoljno smejal. "In ker bodo lopovi to tudi kmalu izvedeli, tedaj bi lahko bogve koliko časa morali čakati, če bi šli po navadnem potu. Med tem časom pa morda mrs. Ellis od samega strahu umrje in njena prijateljica mrs. Dean tudi."

"Ali je Henges tako pretkan?"

"Ne smatram ga za hudobnega," je suhoparno odgovoril Conners. "Vi me še vedno ne razumete. Mogoče je Henges z vso stvarjo ravno tako malo v zvezi kakor vi."

Začuden sem odložil nož in vilice.

"To naj zdaj človek razume!"

Conners se je zasmejal ter mi vrgl čez mizo smodko.

"Tu, prižgite si smodko, da boste lažje prebavljali! Težki časi nas čakajo."

Ničesar nisem na to odgovoril, temveč zamišljen zrl v kolobarje dima, dočim je Conners, skozi okna opazoval množico, ki je hitela mimo.

Proti trem sva polagoma vstala, plačala ter se odpravila proti svojemu domu.

(Dalje prihodnjik.)

V džunglah belega slona

Doživljaji in vtisi s pohodov po notranjosti Zapadne Indije

Ing. Ferdo Lupša

(Nadaljevanje.)

Na ozemlju Kloug Rangaita (v osrednjem delu Sijama) sem nekoč naletel na truplo divjega slona. Velikansko krdelo gologlavih jastrebov in nekaj psov je imelo ob njem skupno pojedenost. Iz bližnje naselbine, ki je bila oddaljena morda pet minut, je prišel na pozorišče tudi petdesetleten deček. Kratkotrajno se je s tem, da je s palico preganjal orjaške ptice. Nikdar ne pozabim tega prizora, ko je stal otrok sredi jate orjaških ptic in si delal veselje s tem, da je udaril z dlanjo po eni, zdaj po drugi. Ptice je vsakokrat samo malo odskočil, se umaknil na drugo stran in mirno naprej trgal in sekal meso s svojim močnim kljunom.

Gologlavi jastreb je za te kraje zelo koristna ptica, ker pospravlja mrhovino, ki bi sicer obležala in gnila; skrbi torej za snago in dober zrak. V Indiji ga prištevajo med svete živali.

Četrty dan, odkar smo zapustili Me Dan, se je pred nami odprla nepregledna ravnina z rodovitnimi riževimi polji. Sredi teh polj pa je bila velika vas, ki je imela kakih 300 koč. Tam je bil tudi sedež glavarja in orožniška postaja.

V starodavnih časih je bil ta kraj važna postojanka za karavanski promet iz Lampanga v Burmo in še dandanašnji preide po tej poti iz Sijama preko meje do 2000 glav živine.

Kobra

V Me Sotu sem sredi januarja najel tri slone in deset nosačev. Namenil sem se bil, da krenem proti jugozapadu na Umpang, kjer je sedež glavarja. Prve dni smo potovali po ozemlju, ki se v bistvu ni razlikovalo od krajev, ki smo jih bili zadnji čas prehodili. Naselbine z običajnimi riževimi polji so se menjavale z džunglo in divjo naravo. Prešli smo celo vrsto potokov s hladno in čisto gorsko vodo. Z višjih točk smo v daljavi proti zapadni strani preko reke Me Moi videli skalnato pogorje burmanske zemlje.

Četrty dan smo taborili na visokem grebenu Pao Pa. Blizu našega šatora je izvirjal močan studenec, čigar voda se je nabi-

rala takoj ob izvirku v precej velik tolmun, kjer je rastle mnogo vodnih rastlin. Iz tega tolmuna

Attack and Death on the Stalingrad Front

This dramatic picture was made as Soviet automatic riflemen attacked a Nazi outpost somewhere in the Stalingrad area. The photographer got right into the thick of the fight to get this picture of attack and death. One of the attacking Soviet soldiers flings his arms above his head and crumbles to the ground after being hit by a Nazi bullet. (Central Press)

Nekoč smo hiteli po redko obljudenem kraju ob reki Menam. Nakon Nayok (v vzhodnem delu Sijama) v popoldanskih urah čez planjavo, ki je bila obdana z redko visoko travo. Nebo je bilo prepreženo s temnimi oblaki, bližala se je nevihta.

Kakor po navadi, smo korakali po vrsti drug za drugim. Jaz sem bil prvi.

Kar naenkrat se je tik pred menoj vzpela kobra in se hotela zagnati vame. Prej je nisem videl, in šele ko je kuli, ki je hodil za menoj, poskočil in jo z lopato ubil, sem spoznal, v kakšni nevarnosti sem bil. Kača se je s prebito hrbtenico še nekaj časa

metala po tleh, dokler ji ni s ponovnim udarcem prestraživiljenja. Ubita kača je bila po poldrugi meter dolga. V njih ob Menam Nakon Nayok bilo toliko teh kač, da je morda le redkokdaj dan, da bi ne naleteli nanjo.

(Dalje prihodnjik.)

VDOVEC STAR 56 LET
želi dobiti žensko staro 40 do 50 let, za domačo gospodinjko dela, brez otrok, katero veseli živeti na farmi. Plaša po dogovoru. Vse ne ponudbe je poslati na naslov: Joe Smolich, Box 57, Maynard, Mass. (Adm.)

All ste naročili na dnevniki "Prosveta"? Podpirajte svojo

Is a "foreign" name a handicap in your profession or business?

IN

- MEDICINE? ...
- LAW? ...
- SPORTS? ...
- THE ARTS? ...
- TEACHING? ...
- SCIENCE? ...
- BANKING? ...
- BIG BUSINESS? ...
- THE ARMY AND NAVY? ...
- CIVIL SERVICE? ...
- POLITICS? ...

READ

WHAT'S YOUR NAME?

Louis Adamic's latest book (Autographed)—Price \$2.50

Other Books by Louis Adamic

Two-Way Passage	\$2.50
From Many Lands	3.50
My America	3.75
Cradle of Life	2.50
Grandsons	2.50

ORDER FROM

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue

Chicago, Ill.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vse

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue

Chicago, Illinois

TEL. ROCKWELL 4994

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta. Prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 na leto. Naročnik plača tudi poštno in prenosno. Ker pa člani plačajo pri anketiranju \$1.50 na teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, roba da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej, kadar kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrst. države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je \$7.50
1 teden in 4.00	1 teden in 4.50
2 tedna in 3.00	2 tedna in 3.50
3 tedne in 2.40	3 tedne in 2.50
4 tedne in 1.80	4 tedne in 2.00
5 tednov in nič	5 tednov in 1.50

Za Evropo je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priloge potrebne vsote denarja in Money Order v planu in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloge pošljim naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družine št.

Naslov

Ustavite teden in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2. Čl. družine št.

3. Čl. družine št.

4. Čl. družine št.

5. Čl. družine št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐